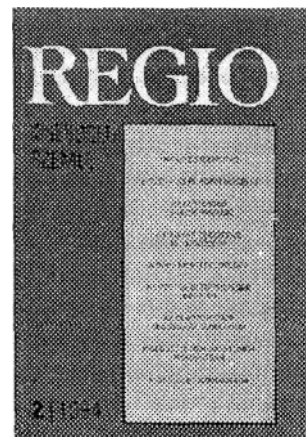

Revista REGIO

UN INSTRUMENT DE PRESTIGIU
AL CLARIFICĂRILOR
CONCEPTUALE

Ne aflăm adesea în strania situație când un proces de clarificare conceptuală întârzie căutarea de soluții practice, dar există și numeroase exemple de eforturi de fundamentare a unor soluții sociale pe sisteme de argumentare contradictorii,

confuze din punct de vedere teoretic, ceea ce duce de asemenea la suspendarea realizării unui consens social. Un exemplu elocvent pentru primul caz este atunci când, în locul codificării drepturilor minorităților, dezbaterile se desfășoară pe marginea conceptului de „minoritate”, iar reglementarea trenează pentru că legiuitorii nu sunt capabili să se înțeleagă asupra subiecților de drept ai legilor în cauză. Celălalt caz extrem apare atunci când părțile vin cu nenumărate propuneri, dar din mulțimea argumentelor lipsește posibilitatea concluziei teoretice, soluțiile devenind aleatorii, fără posibilitatea de a fi generalizate și codificate. Desigur, ambele erori pot apărea doar în acel proces social de rezolvare a conflictelor în care s-a depășit punctul mort al argumentării pasionale și a demarat abordarea sociografică, respectiv teoretică, a problemelor.

Ca efect al totalitarismelor de mai multe decenii, în spațiul nostru apar încă prea puține publicații de specialitate, în care prezentarea minorităților să amplifice un proces nu prezumțios, ci de analiză faptică, contribuind astfel la dizolvarea contradicțiilor de mai sus. „Indivizii, ca și comunitățile, de altfel, suferă un șoc atunci când află adevăruri îndelung manipulate despre ei înșiși sau despre vecinii lor” — susține politologul Joanna Nowicki, profesor la Universitatea din Marne-la-Vallée, al cărei articol intitulat „Stereotipii central-est europene: atracție, suspiciune și identitate” poate fi citit în observatorul budapestan dedicat minorităților, și intitulat REGIO (Nr. 1-2/1995). În același număr, Pedrag Matvejevic, profesor la Sorbona, recunoaște că „nu întotdeauna este ușoară armonizarea elementelor, diferite sau contradictorii, care reflectă sau creează existența noastră individuală sau socială, originea regională, națională, europeană sau de altă natură; mentalitățile legate de ele intrând adesea în conflict unele cu altele. Întîlnim zilnic persoane care se autodefinesc **naționali**, dar care de fapt nu sînt decît regionaliști, **europeni** care rămîn naționaliști de

neclintit, **cosmopoliți** care așează deasupra tuturor valorilor apartenența lor religioasă, etnică sau rasială. Noua cultură cetățenească este mai greu de obținut decât s-ar putea crede.” Putem observa ca un paradox al spațiului că, deși în sistemele sociale anterioare închise oamenii tinjeau spre deschidere și libertate de expresie și acțiune, în cadrul noilor structuri caracterizate prin tendințe de deschidere, mulți ar dori să-și păstreze formele anterioare de gândire: lumea excluderii, a izolării față de străini, lumea drepturilor confiscate și exclusive, care le sugerează o falsă siguranță. Descrierea acestei situații de tranziție constituie o precondiție a înțelegerii și a schimbării. Faptele trebuie privite în față chiar dacă evoluează în direcții contrare așteptărilor noastre.

Acest lucru a fost asumat în ultimii șase ani de către revista REGIO, dedicată studiului minorităților. În chiar numărul inaugural din ianuarie 1990 își propuneau să se adreseze cititorilor care nu se mulțumesc cu „...interpretarea problemei minorităților cu mijloace literare sau publicistice, ci sînt adepții unei cunoașteri sistematice, cu valoare științifică”. După cum se subliniază în cuvîntul inaugural, scopul lor nu este să facă o politică directă. „In coloanele revistei noastre oferim spațiu tuturor acelor — slovaci, cehi, germani, români și de alte naționalități —, care în baza experiențelor de pînă astăzi ale unei istorii parțial comune și a conviețuirii pot să ne ofere noi puncte de vedere, mai puțin conștientizate de noi, privind analiza complexă a temelor propuse”. Revista a fost înființată cu sprijinul unor fundații, instituții sau persoane private, editată mai întîi de Széphalom Könyvműhely (Atelierul Cărții Széphalom) al Uniunii Scriitorilor, iar în prezent de Fundația László Teleki. Deși la început intenția era de a se publica studii și documente axate pe problematica specifică a fostei Cehoslovacii, — redactorii de atunci aparțineau acestei sfere de interes —, încă de la primul număr sfera s-a lărgit și la alte țări din zonă, apărînd documente istorice, analize teoretice și studii sociologice referitoare la minoritățile din Ungaria și din țările învecinate. Cine va căuta, spre exemplu, profunde analize statistice, economice sau dialectale despre românii din Ungaria, va descoperi importante studii despre aceste subiecte în REGIO. Într-unui din ultimele numere, cercetătoarea Anna Borbély publică un studiu voluminos despre folosirea limbii materne la românii din Ungaria, constatînd printre altele că: „Vorbitorii mai vîrstnici ai dialectului local al limbii române, precum și o parte din cei de vîrstă medie sînt bilingvi, cu limba dominantă româna, în conversațiile lor folosesc mai frecvent româna decât maghiara. Majoritatea bilingvilor cu limba dominantă maghiară sînt tineri. În cadrul comunității, limba română și limba maghiară au devenit limbile a două generații. Româna a celor vîrstnici, maghiara a celor tineri (...). Astăzi în Ungaria, atitudinea socială și politică general declarată, este ca minoritățile să-și folosească într-un registru cît mai larg limba maternă. Realitatea este însă că limba sferei oficiale este maghiara.” (REGIO Nr. 3/1995)

În numărul 2/1993 poate fi citit articolul de mare interes al profesorului clujean Ernő Gáll intitulat „*Minoritatea în minoritate*”, care ne oferă o analiză istorică de înaltă rigoare despre evoluția — cuprinzând asimilarea, integrarea și excluderea — destinului evreilor din Transilvania.

Este originală și structura revistei, neexistând — cu excepția recenziilor dedicate articolelor și cărților semnificative — o rubricatură permanentă, titlul unei rubrici fiind dat de tema unui ansamblu de texte. În acest fel, în numărul amintit, găsim sub titlul comun „*Privindu-ne reciproc*”, studii despre maladiile identității, despre stereotipiile Europei Centrale și de Est sau despre țigani din Praid. Sub titlul comun „*Orașul și etnicitatea*”, vom putea descoperi studii ale autorilor maghiari și străini (Elena Mannova) despre „*melting pot*”-ul urban din Ungaria, despre forța de asimilare a Budapestei de la începutul secolului, despre organizarea civică a societății orașului Bratislava. Un alt ansamblu de texte se ocupă de experiențele economice din Transilvania, în timp ce rubrica intitulată „*Pro Memoria*” cuprinde un studiu semnat de Stefan Sutaj despre decretele lui Benes, cercetările lui György Lázár despre rapoartele istoricului Gyula Szekfű, primul ambasador ungar de după război la Moscova, precum și analizele privind ideologia națională românească ale lui Ernő Gáll.

Sub zodia cifrelor, a cuantificărilor reale, a confruntărilor cu faptele se găsește studiul Mariei Mirk despre utilizarea limbii materne a minorității germane din comuna Pilisszentiván, analiza „*Naționalități, grupuri etnice în Ungaria secolului XX*”, semnată de Árpád Mészáros și János Fóti, bogată în date, sau cea a lui Varban Todorov despre problemele etnice și religioase ale Balcanilor și ale Bulgariei (Nr. 3/1995). Putem prevedea un deosebit interes acordat raportului istoricului Nándor Bárdi, care atinge multiple sensibilități, referitoare la cercetările consacrate politicii de asistență socială de la începutul veacului, ca și scrierii lui Béla Makkai despre maghiarii stabiliți în Bosnia-Herțegovina.

În calitatea sa de instrument al clarificărilor conceptuale, de cercetare și căutare de soluții, revista și-a câștigat deja aprecierea unanimă a specialiștilor.

(Vilmos Ágoston)